

OBSAH

1.	ÚVOD. Z HISTORICKÉHO VÝVOJE POZNÁVÁNÍ PROBLEMATIKY „LITERÁRNÍ“ VÝCHOVY	9—50
1.1	<i>O vědeckém poznání a integraci vědních disciplín</i>	9
1.2	<i>Ke kritickému hodnocení dosavadního stavu a výsledků speciálních didaktik</i>	16
1.3	<i>Přehled vývoje „literární“ výchovy v našem školství</i>	22
2.	K ANALÝZE PŘEDMĚTU VĚDNÍ DISCIPLÍNY	51—137
2.1	<i>Analýza problematiky tzv. literární výchovy</i>	51
2.1.1	„Literární“ výchova jako objektivní jev	51
2.1.2	Její dynamický charakter, pojetí jejího procesu	52
2.1.3	Hlavní činitelé a základní složky procesu „literární“ výchovy	53
2.1.4	Jejich vztahy	54
2.1.5	Objektivace těchto vztahů v jejich aktivitě	54
2.1.6	Interpersonální vztahy hlavních činitelů procesu	54
2.1.7	Specifika procesu, podíl jeho třetího činitele	55
2.1.8	Vztahy vnímajícího subjektu a uměleckého díla	56
2.1.9	Hlavní složky procesu, jejich charakteristika, estetická a didaktická interakce	59
2.2	<i>Obecné zákonitosti vztahů mezi činiteli estetické interakce</i>	62
2.2.1	Aktivita vnímajícího subjektu	62
2.2.2	Osobitý, neopakovatelný a mnohofunkční celek uměleckého díla	64
2.2.3	Mnohostranná aktivita vnímajícího subjektu v estetické interakci	65
2.2.4	Potencialita estetické interakce	68
2.2.5	Individuální rysy podílu vnímajícího subjektu	70
2.2.6	Úzké sepětí jeho aktivity s kvalitami díla v celém procesu	72
2.2.7	Časové rozpětí estetické interakce, její přímá a nepřímá fáze	73
2.2.8	Jednota receptivní stránky a estetických dovedností	75
2.2.9	Estetický zážitek jako základní výsledek estetické interakce	76
2.3	<i>Základní zákonitosti vztahů estetické a didaktické interakce v procesu výchovy uměním</i>	79
2.3.1	Priorita estetické interakce v estetickovýchovném procesu	79
2.3.2	Její nezastupitelnost	80
2.3.3	Závislost optimální realizace estetické interakce na podpoře a pomoci didaktické interakce	81
2.3.4	Řídící úloha didaktické interakce	83
2.3.5	Jednota obou druhů interakcí jako základních složek procesu	85

2.4	<i>Závažné články a stadia vývojové dynamiky procesu výchovy uměním</i>	86
2.4.1	Závažné články procesu	86
2.4.2	Stadia ve vývoji procesu	91
2.4.3	O specifických rysech procesu v estetickovýchovných předmětech	96
2.5	<i>Postavení a úloha hlavních činitelů v procesu výchovy uměním</i>	98
2.6	<i>O specifických rysech procesu výchovy slovesným uměním</i>	104
2.6.1	Specifika procesu výchovy slovesným uměním	104
2.6.2	Jazyk, řeč — komunikativní prostředek lidské společnosti, jeho sepětí s vývojem myšlení	105
2.6.3	Jazyk jako materiál a prostředek slovesného umění	105
2.6.3.1	Úloha smyslových vjemů v estetické interakci se slovesným dílem	107
2.6.3.2	Posloupnost sledu slovesných obrazů a informací slovesného díla jako celku v estetické interakci	108
2.6.3.3	Mnohostranné ztvárnění zobrazené skutečnosti v jejím historickém vývoji jako jednoty vnějšího a vnitřního světa člověka ve slovesném díle	108
2.6.3.4	Rozmanitost kvalit, žánrů a rozsahu slovesného umění	109
2.6.3.5	Vyjádření zobrazené skutečnosti slovesnými obrazy jejích vybraných jevů v různých významových rovinách	111
2.6.3.6	Uplatnění dvojí podoby slovesného díla v estetické interakci	111
2.6.3.7	Osobité možnosti rozvíjení estetických dovedností	112
2.6.3.8	Vztah slovesného díla a uživatelů jazyka, překlady	113
2.6.3.9	Sepětí s osudy a tradicemi národa, schopnost vyjádřit všelidské ideály	113
2.7	<i>Základní úkoly aktivity vnímajícího subjektu v estetické interakci s dílem slovesného umění</i>	114
2.7.1	Ovládnání jazyka a jeho komunikativní funkce	114
2.7.2	Vytváření fiktivní skutečnosti slovesného obrazu a díla	115
2.7.3	Účast vnitřního světa vnímajícího subjektu jako celku v estetické interakci se slovesným dílem	115
2.7.4	Úloha kontextu a pochopení různých významových rovin	117
2.7.5	Nároky na koncentraci a dynamiku aktivity vnímajícího subjektu	119
2.7.6	Mnohostranná účast aktivity vnímajícího subjektu	119
2.7.7	Nároky na jeho intelektuální aktivity	120
2.7.8	Rozdílné nároky obou podob slovesného díla na jeho aktivitu	120
2.7.9	Osobité možnosti uplatnění aktivity vnímajícího subjektu v rozvíjení estetických dovedností	120

- 2.8 *Vliv specifických rysů slovesného umění na rozvoj závažných článků a stadií procesu a na uplatnění didaktických zásad* 122
- 2.8.1 Vliv specifických rysů slovesného umění na rozvoj závažných článků a stadií procesu 122
- 2.8.2 Výchova slovesným uměním jako složka učebního předmětu 126
- 2.8.3 Specifika uplatnění didaktických zásad ve výchově slovesným uměním 126
- 2.9 *Základní úkoly didaktické interakce z hlediska specifiky procesu*
- 2.9.1 Rozvíjení aktivity žáků vytvářející a prohlubující jejich vztah ke slovesnému umění 129
- 2.9.2 Výběr díla z hlediska výchovného cíle a vzdělávacího úkolu (tématu, hodiny) v souladu s úkoly osnov a předpoklady žáků 130
- 2.9.3 Volba adekvátní metody rozvíjející aktivitu žáků v jednotlivých fázích procesu 132
- 2.9.4 Uplatnění zřetele k individuálním předpokladům žáků 133
- 2.9.5 Prohlubování efektivity procesu z hlediska jeho jednoty a dlouhodobého charakteru 133
- 2.9.5.1 soustavným využíváním souvislostí mezi složkami předmětu a mezipředmětových vztahů 133
- 2.9.5.2 jednotou základních a doplňovacích forem 133
- 2.9.5.3 sepětím čítankové a mimočítankové četby 134
- 2.9.5.4 organickým začleňováním a aktivním osvojováním literárněvědních poznatků 134
- 2.9.5.5 jednotou receptivní složky a estetických dovedností 135
- 2.9.5.6 uplatňováním obou podob slovesného díla 135
- 2.9.5.7 sepětím s činností zájmových kroužků 135
- 2.9.5.8 uplatňováním souvislostí s jinými druhy umění 135
- 2.9.5.9 využíváním pokrokových regionálních aspektů a tradic 136
- 2.9.6 Sepětí procesu se životem školy, místa a společnosti 136
- 2.9.7 Vytváření estetického vztahu mládeže k životu a ke světu z hlediska podmínek jejího dnešního života 136
- 2.9.8 Prohlubování vztahu ke slovenské literatuře a k pokrokovým tradicím světové literatury 136
- 2.9.9 Tvořivý přístup učitele, vyplývající z ovládnutí zákonitostí procesu výchovy slovesným uměním 137
3. VYMEZENÍ PŘEDMĚTU VĚDNÍ DISCIPLÍNY 139
4. VNITŘNÍ STRUKTURA VĚDNÍ DISCIPLÍNY 141—296
- 4.1 *Ideově výchovný a vzdělávací význam výchovy slovesným uměním* 142
- 4.1.1 Její cíl a úkoly 143

4.1.2	Její obsah	144
4.1.3	Základní a doplňovací formy	144
4.2	<i>Četba čítanková a mimočítanková</i>	147
4.2.1	Četba čítanková	147
4.2.2	Četba mimočítanková — společná	147
4.2.3	Četba mimočítanková — individuální	147
4.2.4	Časopisy	148
4.2.5	Domácí úkoly	148
4.3	<i>Literárněvědní poznatky</i>	149
4.4	<i>Estetické dovednosti</i>	150
4.5	<i>Vztahy mezi složkami učebního předmětu a učebními předměty</i>	153
4.5.1	Vztahy mezi složkami předmětu	153
4.5.2	Vztahy k jiným učebním předmětům	155
4.5.3	Práce s naukovou literaturou	159
4.6	<i>Souvislosti s jinými činnostmi</i>	160
4.6.1	Souvislosti s výchovou jinými druhy umění	160
4.6.2	Zájmové kroužky	161
4.6.3	Sepětí se životem školy, místa a společnosti	161
4.7	<i>Didaktická technika</i>	162
4.7.1	Didaktická technika a pomůcky	162
4.7.2	Školní knihovny	162
4.7.3	Pracovna, klubovna	163
4.7.4	Kabinet	163
4.7.5	Spolupráce s veřejnou knihovnou	163
4.8	<i>Metody z hlediska specifiky procesu výchovy slovesným uměním</i>	164
4.8.1	K problematice metod ve výchovně vzdělávacím procesu	164
4.8.2.1—9	Metody rozvíjení aktivity žáků v jednotlivých fázích procesu z hlediska jeho specifiky (motivace, úvodní estetická interakce, vyjádření estetického zážitku, aktivní osvojování hodnot slovesného díla, zřetel k charakteristickým rysům díla a rozdílným kvalitám žánrů, osvojování literárněvědních poznatků, aktivní osvojování a přijetí ideje díla, rozvíjení estetických dovedností, opakování a upevňování výsledků, prověřování a hodnocení výsledků	178
4.8.3	Metody uplatnění souvislostí mezi složkami učebního předmětu a mezipředmětových vztahů	206
4.8.4.1	Metody řízení čítankové a mimočítankové četby	207
4.8.4.2	Metody řízení doplňovacích forem	209
4.8.4.3	Metody řízení zájmových kroužků	211
4.8.4.4	Metody uplatňování souvislostí s jinými druhy umění	212
4.8.4.5	Metody domácích úkolů	213
4.8.5	Metody prohlubování vztahu ke slovenské literatuře	214

4.8.6	Metody práce s regionálním materiálem	215
4.8.7	Metody hodnocení výsledků	217
4.8.8	O vztahu metody vzhledem k cíli, obsahu a podmínkám procesu	219
4.8.9	Nástin klasifikace metod z hlediska specifiky procesu výchovy slovesným uměním	225
4.9	<i>Výchova slovesným uměním z hlediska podmínek jednotlivých věkových období</i>	230
4.9.1	v předškolním věku	230
4.9.2	v mladším školním věku	261
4.9.3	v pubescenci	282
4.9.4	v adolescenci	291
4.9.5	poznámky	295
5.	VNĚJŠÍ VZTAHY VĚDNÍ DISCIPLÍNY, JEJÍ MÍSTO V KLASIFIKACI VĚD	297—306
6.	O METODOLOGII VĚDNÍ DISCIPLÍNY	307—333
7.	K TERMINOLOGII VĚDNÍ DISCIPLÍNY	335—344
8.	O PŘÍPRAVĚ UČITELE NA VÝCHOVU SLOVESNÝM UMĚNÍM	345—354
9.	K ZÁKLADŮM SPECIÁLNÍ DIDAKTIKY JAKO VĚDNÍ DISCIPLÍNY	355—368
10.	ZÁVĚR	369—372
	Přehled literatury	373
	Resumé	380
	Rejstřík	386